

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የሰ/መ/ቁ. 249399

ጥቅምት 04 ቀን 2017 ዓ.ም

ዳኞች፡- ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)

እንዳሻው አዳኝ

ተሾመ ሽፈራው

ሰናይት አድነው

ሀፊዝ አባጆማል

አመልካች፡- የጋሞ ዞን ትራንስፖርትና መንገድ ልማት መምሪያ -አ/ቤ ህግ አምሳሉ ብዙነህ

ተጠሪ፡- ሲና አነስተኛ ተቋራጭ ማህበር - ጠበቃ መብራቱ - ቀረቡ

ይህን መዝገብ ከመዝገብ ቁጥር 249388 ጋር በማጣመር መርምረን ተከታዩን ፍርዱ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

- ይህ ጉዳይ የተጀመረው በጋሞ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን ተጠሪ በአመልካች ላይ ያቀረበውን ክስ መነሻ ያደረገ ነው። ተጠሪ ባቀረበው ክስ አመልካች ጋር በተደረገው የግንባታ ወል ስምምነት መሠረት ተጠሪ በጋሞ ዞን ሁለት ወረዳዎች ውስጥ አምስት የገጠር ቀበሌ ተደራሽ መንገዶችን እና አንድ ድልድይ ለመገንባት በገባው ግዴታ መሰረት ስራውን በመስራት ላይ እያለ ተጠሪ ከግንባታው ቦታ የለም በማለት አመልካች መጋቢት 02 ቀን 2013 ዓ.ም በተባራ ደብዳቤ ውሉን ማቋረጡን ጠቅሶ አምስቱ የመንገድ ስራዎች እንዲሁም ድልድይ ስራ ተሰርቶ ያልተከፈለ ክፍያ፣ ውሉ ከህግ ዉጪ በመቋረጡ የታጣ ትርፍ 20%፣ የመያዥ ገንዘብ፣ ከሻት 50% ተመላሽ እና የሁሉ አቀፍ የመንገድና ድልድይ ስራዎች እንዲበረታቱ መስተዳድር ምክር ቤቱ ባስተላለፈው ውሳኔ መሰረት ተሰልቶ ለግንባታ ዕቃ እንዲሁም ለማሽነሪ ኪራይ የወጡ ወጪዎች በአጠቃላይ ብር 15,838,905.57 ከሕጋዊ ወለድ ጋር ይክፈላል በማለት ያቀረበውን ዳኝነት መነሻ ያደረገ ነው።

ማስታወሻ፡- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

2. አመልካች በሰጠው መልስ ውሉ የተቋረጠው ተጠሪ በአራት ወራት ውስጥ ስራውን አጠናቆ ለማስረከብ ውል ገብቶ ከሶስት ዓመት በላይ ማቆየቱን፤ በተደጋጋሚ የሚሰጡትን የእርምጃ ማስተካከያዎችን እና ትዕዛዞች ለመቀበል ተጠሪ ፊቃደኛ ካለመሆኑም በላይ ከስራ ተግባር ውጪ በፖለቲካ ውስጥ ገብቶ ሕዝብን የማወክ ተግባር ስለፈፀመ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶት ውሉ በህግ አግባብ መቋረጡን፤ የክልል መስተዳድር ምክር ቤት ያደረገው የቁርጥ ዋጋ ማስተካከያ ውል የተቋረጠበት ተቋራጭን የማይመለከት መሆኑን፤ የቫት ተመላሽ ክፍያ 50% የሚመለከተው ከህዳር 15 ቀን 2012 ዓ.ም በኋላ ስራ ላይ ያሉትን እንጂ ከዚያ በፊት የነበሩትን አለመሆኑን፤ 20% ክፍያ ለተሰራ ስራ እንጂ ላልተሰራ የሚከፈል አለመሆኑን፤ ተጠሪ ሰርቶ ያጠናቀቃቸውን ፕሮጀክቶች በተመለከተ በመያዣነት የተያዘው ገንዘብ የሚለቀቀው በስምምነቱ መሰረት ጊዜው ሲደርስ ነው በማለት ተከራክሯል። በበኩሉ ባቀረበው የተከላሻ ከላሽነት ክስ ደግሞ ተጠሪ ከእያንዳንዱ ፕሮጀክት በእሳፊ የወሰደው ገንዘብ እና ስራው ለሌላ ተቋራጭ በመሰጠቱ ተጨማሪ ወጪ በካሳ መልክ በድምሩ ብር 13,821,274.43 እንዲመልስ እንዲወስን በማለት ዳኝነት ጠይቋል።
3. ጉዳዩ የቀረበለት የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ከግራ ቀኝ በዚህ መልኩ የቀረበውን ክርክር እና ማስረጃ ከመረመረ በኋላ ውሉ የተቋረጠው በአመልካች ጥፋት ነው፤ ውሉ በአመልካች ጥፋት የተቋረጠ ቢሆንም ተጠሪ የካሳ ጥያቄ ከተሰራ ስራ ክፍያ ጋር ተጠቃለው የሚቀርብ እንጂ በኪሳራ መልክ ለብቻው የማይጠየቅ መሆኑን፤ ለተሰራ ስራ ክፍያ በተሻሻለ የዋጋ ተመን ሊፈፀምልን ይገባል በማለት ተጠሪ ያቀረበው ዳኝነትም ተቀባይነት የለውም፤ ከህዳር 15 ቀን 2012 ጀምሮ ለተጠሪ የሚከፈለው ክፍያ የቫት ክፍያ 50% ተመላሽ ሊደረግ ይገባል፤ ሰላበር - ሾጮራ - ቆጎ መንገድ ፕሮጀክት ለመጨረሻ ጊዜ ተስተካክሎ በቀረበው ክፍያ መሰረት ለዚህ ፕሮጀክት የተከፈለው ቅድመ ክፍያ ያልተመለሰ ካለ ባልተመለሰው መጠን ተቀንሶ አመልካች እና የስር 2ኛ ተከላሽ ባልተነጣጠለ ሃላፊነት እንዲከፍሉ፤ በተለያዩ ፕሮጀክቶች የተሰራን ስራ አስመልክቶ ለተጠሪ የተከፈሉ ክፍያዎችን ታስበው እና በገለልተኛ ባለሙያ ተጣርቶ ሊከፈል ይገባል፤ የዶሼ ፈትሌ መንገድ እና የጡማ ካሬ ድልድይ ፕሮጀክቶች ጊዚያዊ ርክክብ ሲደረግ ለግንባታዎች ደህንነት ዋስትና የተያዘው ገንዘብ በውላቸው መሰረት የመንገዱ ደህንነት ሲረጋገጥና የሚመለስበት ጊዜ ሲደርስ አመልካች እና የስር 2ኛ ተከላሽ እንዲመልሱ በማለት ወስኗል።
4. ግራ ቀኝ በየበኩላቸው ለክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረቡ ሲሆን፤ ጠቅላይ ፍርድ ቤቱም ሁለቱን መዝገቦች በማጣመር ከመረመረ በኋላ በሁሉም ፕሮጀክት በዋስትና የተያዘን ገንዘብ በዚሁ መጠን ለዳኝነት የተከፈለ እና የጠበቃ አበል አመልካች ከስር 2ኛ ተከላሽ ጋር በአንድነት እና በነጠላ እንዲከፍል፤ ሌሎች ወጪዎችን ዝርዝሩን ለስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ የማቅረብ መብት እንዳለው በመግለጽ ቀሪዎቹን የስር ፍ/ቤት ወሳኔ በማጽናት ወስኗል።
5. ተጠሪ ይህንንም ውሳኔ በመቃወም ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰበር አቤቱታ ያቀረበ ሲሆን፤ ሰበር ሰሚው ችሎትም በመ/ቁ 45187 ላይ ግራ ቀኙን በማከራከር ተጠሪ ውል ከመቋረጡ በፊት በሁሉም ሳይቶች ስራ ሰርቶ ያልተከፈለው ቀሪ ክፍያ እንዲከፈለው የተወሰነውን ገንዘብ በክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት በተሻሻለው አዲስ የዋጋ ስሌት መሰረት ከመጋቢት 02 ቀን 2013 ዓ.ም ጀምሮ ገንዘቡን ከፍለው እስከሚያጠናቅቁ ድረስ ከሚታሰብ 9% ህጋዊ ወለድ ጋር በአንድነትና ባልተነጣጠለ ሃላፊነት ይክፈሉ፤ ተጠሪ ውሉ ባይቋረጥ ኖሮ በውላቸው መሰረት በእያንዳንዱ ሳይቶች ላይ ቀሪ ስራዎችን ሰርቶ ያገኝ የነበረው ትርፍ በቀሪው ስራ መጠን በባለሙያ

ተጣርቶ ሲያቀርብ አመልካች እና የስር 2ኛ ተከላሽ ይክፈሉ፤ ተጠሪ በገባው የስራ ውል መሰረት በየሳይቶቹ ስራ ለመስራት ሲል ያቀረባቸውን ማሽነሪዎች በውሉ መቋረጥ ምክንያት ለባለንብረቶች ለመመለስ የሚያወጣቸውን የመጓጓዣ ወጪዎች አመልካች እና የስር 2ኛ ተከላሽ ባልተነጣጠለ ሀላፊነት እንዲከፍሉ በማለት የስር ፍርድ ቤቶቹን ውሳኔ አሻሽሎ የወሰነ ሲሆን፤ አመልካች በበኩሉ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በሰጠው ውሳኔ ቅር በመሰኘት ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ ችሎቱ በመዝገብ ቁጥር 46243 ላይ መርምሮ ተጠሪ በመ/ቁ 45187 ላይ ላቀረበው አቤቱታ አመልካች በሰጠው መልስ የጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ውሳኔ ሊፀና ይገባዋል በማለት መልስ መስጠቱን፤ አመልካች ይህንን የምርመራ መዝገብ ከተጠሪ በኋላ ያስከፈተ ቢሆንም ተጠሪ ቀደም ብሎ ባስከፈተው የሰበር መዝገብ መልስ በሚሰጥበት ጊዜ መስቀለኛ ይግባኝ አቤቱታ አለማቅረቡን፤ ሁለቱ መዛግብት ተጣምረው እንዲታዩ ችሎቱን ችሎቱን ሳያሳስብ መቅረቱንና አመልካች በዚህ መዝገብ ላይ ባቀረበው አቤቱታ የሚከራከረው ውሉ በተጠሪ ጥፋት መቋረጡንና ለዚህ የተጠየቀው ካሳ አለመክፈሉን በመጥቀስ ቢሆን በሌላ መዝገብ (45187 ላይ) ውሳኔ ያረፈበት መሆኑን በአንድ ጉዳይ እርስ በእርሱ የሚጋጭ ውሳኔ ሊሰጥ የማይገባ መሆኑን ጠቅሶ የሰበር አቤተታውን ወድቅ አድርጎታል፡፡

6. ይህ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም አመልካች በዚህ ሁኔታ በሁለቱም መዛግብት ላይ የተሰጠውን ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ሲሆን፤ አመልካች ሰኔ 16 ቀን 2015 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ መሠረታዊ ይዘትም አመልካች በውሉ መሠረት የ 30 ቀን ማስጠንቀቂያ በመስጠት ውሉን ማቋረጥ ሲገባው የ15 ቀናት ማስጠንቀቂያ ብቻ ሰጥቶ አመልካች የወል ጥሰት ፈጽሟል በማለት መወሰኑ፤ ውሉ እስከተቋረጠበት ድረስ ለተሰራ ስራ አዲስ በተሻሻለው የዋጋ መጠን መሰረት ከወለድ ጋር እንድንከፍል መወሰኑ፤ በውል ዋጋው ላይ መካካድ እና ትክክለኛውን መጠን በግልጽ እየነገርን ቢያንስ ለማስረጃነት የቀረበውን የውል ሰነድ መርምረው መወሰን ሲገባቸው ይህንን ማለፋቸው፤ ርክክብ የተፈፀመበት ቨርቫል እንደዚሁም ገለልተኛ አካል አጣርቶ እንዲያቀርብ ማዘዝ እየተቻለ ለክስ ፍጆታ ስልጣን በሌለው አማካሪ መሀንዲስ የተቀበሰበትን ሰነድ መነሻ አድርጎ ተጠሪ የጠየቀውን እንድንከፍል መወሰኑ መሰረታዊ የማስረጃ ምዘና መርህን የጣሰ ነው፤ ለውሉ ማቋረጥ ምክንያት የሆኑ የተጠሪ ጥፋት ሆኖ እያለ ወጪና ኪሳራ በአመልካች ላይ መወሰኑ፤ ተጠሪ በቅድመ ክፍያ በአላፊነት የወሰደው መመለስ ያለበት ገንዘብ አጣርቶ መወሰን ሲገባ ያለፈበት መሰረታዊ የህግ ስህተት በመሆኑ ሊታረም ይገባዋል የሚል ነው፡፡

7. የሰበር አቤቱታው በሰበር ችሎቱ ተመርምሮ ያስቀርባል በመባሉም ተጠሪ መልሱን እንዲያቀርብ ተደርጎ ሚያዝያ 11 ቀን 2016 ዓ.ም ጽፎ ባቀረበው መልስ የስር ሁለተኛ ተከላሽ (ዋናው ተዋዋይ) በችሎት ተከራካሪ ሆኖ ባለበት ሁኔታ ወካይ የማያሳየቸውን ነጥቦችን እያነሳ ተወካይ (አመልካች) የሚያደርገው መከራከሪያ ተቀባይነት የለውም፤ ከተጠሪ ጋር ውል የገባውና ዋናው የስራው ባለቤት ራሱ ተከራካሪ ሆኖ የስር ፍ/ቤቶች የሰጡትን ውሳኔ በመቃወም ለዚህ ፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/250253 ያቀረበው አቤቱታ ተዘግቷል፡፡ በስር ፍ/ቤቶች የተጠሪ ውል የተቋረጠው በውሉና በህጉ አግባብ አለመሆኑን በግራ ቀኞችን ማስረጃ ከመረጋገጡ በላይ ከተጠሪ ጋር የውል ግንኙነት የነበረው የስር ሁለተኛ ተከላሽ ጭምር በደብዳቤ ያረጋገጠው እውነታ ነው፡፡ የስር ፍ/ቤቶች ተጠሪ እና በስር ሁለተኛ ተከላሽ መካከል የነበረውን ውል አመልካች የውል ይሁን የህግ ድንጋጆችን ባልተከተለ ሁኔታ በማፍረሱ በውሉ መፍረስ ምክንያት በተጠሪ ላይ የደረሱትን የተለያዩትን ኪሳራ መክፈል ይገባል በማለት መወሰኑ አግባብ ነው፤ የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት

የዋጋ ማሻሻያ መመሪያውን አውጥቶ ያጸደቀው የተጠሪ ውል ከመቋረጡ አስቀድሞ በቀን መጋቢት 01 ቀን 2013 ዓ.ም ሲሆን አመልካች የተጠሪን ውል አላግባብ ያቋረጡት ግን መመሪያው ወጥቶ ከጸደቀ በኋላ ማለትም በቀን 02/07/13 ዓ/ም በመሆኑ ያልተከፈሉ ክፍያዎች ውላችን ከመቋረጡ አስቀድሞ በክልሉ ርእሰ መስተዳድር ጸድቆ በወጣው አድሱ ዋጋ ማሻሻያ መሰረት ተሰልቶ ሊከፈለው ይገባል በማለት የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በሰጠው ውሳኔ ምንም የህግ ስህተት ያልተፈፀመበት መሆኑን፤ ክፍያ እንዲፈጽም የክፍያ ሰርተፍኬት ሳቀርብ ከአሰሪ የተከፈለውን ነገር ግን ክፍያውን ስመልስ የቀረውን ገንዘብ ተቀናንሶ የሚቀረውን ንጹህ ገንዘብ ብቻ መሆኑን በስር ፍ/ቤት ያቀረብኩት የእያንዳንዱ ሳይት ክፍያ ሰርተፍኬት በራሱ ሰራተኛ በሆነው አማካሪ መሀንድስ የጸደቀው የሚያስረዳ በመሆኑ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ ስህተት የለበትም በማለት ተከራክሯል። አመልካች ባቀረበው የመልስ መልስ የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር ተከራክሯል።

8. የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀውን ሲመስል ይህ ችሎትም ለሰበር አቤቱታው መነሻ በሆነው ውሳኔ ላይ የተፈጸመ በዚህ ችሎት ሊታረም የሚችል መሠረታዊ የህግ ስህተት መኖር አለመኖሩን በጭብጥነት በመያዝ መዝገቡን እንደሚከተለው መርምሮታል።
9. እንደሚታወቀው በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80 (3/ሀ) ላይ በግልጽ እንደተመለከተው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ስልጣን መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመባቸውን ውሳኔዎች በማረም ላይ የተገደበ ነው። መሠረታዊ የህግ ስህተት ማለት ምን ማለት ነው? ወይም አንድ ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የሚቻለው መቼ ነው? የሚለውን ጽንሰ ሃሳብ አስመልክቶ የፌዴራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሠረታዊ የህግ ስህተት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ትርጓሜ ይሰጣል። በአዋጁ በትርጉም ክፍል አንቀጽ 2(4) ላይ ከተመለከቱት ድንጋጌዎች መገንዘብ እንደሚቻለው አንድ ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የሚቻለው የህገ መንግስቱን ድንጋጌዎች የሚቃረን፤ ህግ ያላግባብ የሚተረጎም ወይም ለጉዳዩ አግባብነት የሌለውን ህግ የሚጠቅስ፤ ለክርክሩ አግባብነት ያለው ጭብጥ ሳይያዝ ወይም ከክርክሩ ጋር የማይዛመድ አግባብነት የሌለው ጭብጥ ተይዞ የተወሰነ፤ በዳኝነት ታይቶ ሊወሰን የሚገባውን ጉዳይ ወድቆ በማድረግ የተወሰነ፤ በፍርድ አፈፃፀም ሂደት ከዋናው ፍርድ ጋር የማይገናኝ ትዕዛዝ የተሰጠበት፤ ጉዳዩን አይቶ የመወሰን የዳኝነት ስልጣን ሳይኖር የተወሰነ፤ የአስተዳደር አካል ወይም ተቋም ከህግ ውጭ የሰጠው ውሳኔ፤ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎትን አስገዳጅ ውሳኔ በመቃረን የተወሰነ ሲሆን ነው። በመሆኑም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው በሚል የሰበር አቤቱታ ሲቀርብለት ለአቤቱታው ምክንያት የሆነው ጉዳይ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የሚቻለው ውሳኔው/ትዕዛዙ/ብይኑ ከላይ በዝርዝር ከተመለከቱት ሁኔታዎች ውስጥ ቢያንስ አንዱን ያሟላ ሆኖ ሲገኝ ስለመሆኑ በአዋጁ አንቀጽ 10 ላይ ከተመለከቱት ድንጋጌዎች የምንገነዘበው ነው።
10. ከዚህ አንፃር የተያዘው ጉዳይ ስንመለከት፤ ከላይ እንደተገለጸው፤ አመልካች የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመባቸው ናቸው የሚላቸውን ነጥቦች በዝርዝር ያቀረበ ሲሆን፤ የመጀመሪያው የቅሬታ ነጥቡ ውሉ የተቋረጠው በአመልካች ጥፋት ነው በሚል የስር ፍርድ ቤቶች የደረሱበት ድምዳሜ እንዲሁም ካሳን አስመልክቶ የተሰጠ ውሳኔን የሚመለከት ነው። ከዚህ ጋር በተያያዘ ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው ፍርድ ቤት አመልካች የወል ጥስት ፈጽሟል

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

በማለት ሲወስን መሠረት ያደረገው ዉሉን ማቋረጥ የፈለገ ወገን የ30 ቀን ማስጠንቀቂያ ሰጥቶ ዉሉን ማቋረጥ እንደሚችል በግራ ቀኝ ዉል ላይ የተመለከተ መሆኑን፤ ዉሉ በአራት ወራት ጊዜ ውስጥ መጠናቀቅ እንዳለበት በዉሉ የተገለጸ ቢሆንም ግራ ቀኝ በግልጽ ዉላቸውን ሳያድሱ ነገር ግን ተጠሪ ለሚሰራቸው ስራዎች አመልካች ድጋፍ እያደረገ እንዲሁም ዉሉን በማቋረጥ ፕሮጀክቱን ለሌላ ተቋራጭ መስጠት አሠራውን ለተጨማሪ ወጪ ስለሚያስከትል ግራ ቀኝ በተቻለ መጠን ተቻችለው ስራውን የያዘው ተጠሪ እንዲፈጽም ማድረግ የተሻለ ነው። በሚል ስራው በተጠሪ እንዲቀጥል መደረጉ የዉሉን መፈጸሚያ ጊዜ እንዲራዘም አመልካች መስማማቱን እንደሚያሳይ፤ ከዚህም አልፎ ለዉሉ መቋረጥ አመልካች የጠቀሰው ምክንያት ዉሉ በተባለው ጊዜ ውስጥ አለመጠናቀቁን ሳይሆን ተጠሪ በስራ ቦታው ላይ አለመገኘቱን ቢሆንም ተጠሪ በስራው ቦታ ላይ የነበረ መሆን አለመሆኑን ጨምሮ በአጠቃላይ የስራውን ሂደት ተከታትሎ ሪፖርት የማድረግ ኃላፊነት ያለበት አማካሪ መሃንዲስ መሆን ሲገባው የወረዳዎችን ሪፖርት መሠረት በማድረግ ተጠሪ በስራ ቦታው የለም በሚል ዉሉን ማቋረጡ አግባብ አለመሆኑን በመጥቀስ ነው። ይህም የሚያሳየው ዉሉን ያላግባብ ያቋረጠው አመልካች ነው። በሚል በዚህ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተሰጥቶ እስከ ክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የጸናው ወሳኔ በፍራ ነገር ደረጃ የተረጋገጠውን እና የግራ ቀኝን ዉል መሠረት ያደረገ ነው። ከሚባል በስተቀር የሚነቀፍበት ህጋዊ ምክንያት የለም።

11. ዉሉ ያላግባብ ለመቋረጡ አመልካች ኃላፊነት አለበት በሚል መነሻ ዉሉ ባይቋረጥ ኖሮ ማግኘት ይችል የነበረውን ተጠባቂ ትርፍ አመልካች እንዲከፍለው ተጠሪ ከጠየቀውን ዳኝነት ጋር በተያያዘ ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የዚህ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወድቅ ያደረገው ተጠሪ በዚህ ረገድ ያቀረባቸው ክፍያዎች ከተሰራ ስራ ጋር ተጠቃለው የሚቀርቡ እንጂ እንደ ኪሳራ የሚጠየቁ አለመሆኑን በመጥቀስ ነው። በመሠረቱ በህግ አግባብ የተደረገ ዉል ዉሉን ባደረጉት ሰዎች መካከል መብትና ግዴታን የሚፈጥር የህግ ደረጃ የተሰጠው ተግባር በመሆኑ ተዋዋሮች በየበኩላቸው በዉሉ የሚጠበቅባቸውን ግዴታ የመወጣት ኃላፊነት ያለባቸው መሆኑ እሙን ነው። ነገር ግን አንደኛው ወገን በዉሉ መሠረት የሚጠበቅበትን ግዴታ በተለያዩ ምክንያቶች ላይፈጽም የሚችልበት ሁኔታ ይኖራል። በዚህ ምክንያት ሌላኛው ተዋዋይ በዉሉ መሠረት ቢፈጸምለት ኖሮ ማግኘት ይችል የነበረውን መብት/ጥቅም ሊያጣ ይችላል። በዉሉ መሠረት ይፈጸምልኛል በሚል ሌሎች ተጨማሪ ወጪዎችን ሊያጣጣ የሚችልበት ሁኔታ ስለሚኖር ዉሉ ካልተፈጸመለት የዉሉን አፈፃፀም ታሳቢ በማድረግ ያወጣቸው ወጪዎች ከንቱ ስለሚሆኑ ለጉዳት ይዳረጋል። ይህ ሲሆን ዉል በተዋዋሮች መካከል ህግ ነው የሚለው የፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 1731(1) ድንጋጌ ትርጉም የሚኖረው ዉሉ ባለመፈጸሙ ወይም የዉል ጥሰት በመፈጸሙ ምክንያት ጉዳት የደረሰበት ተዋዋይ የሚካሰበት ሥርዓት ሲኖር እና ተግባራዊ ሲደረግ ነው። የዉል አለመፈጸም ስለሚያስከትለው ውጤት ወይም እንደዉሉ ያልተፈጸመለት ወገን ስለሚኖረው የህግ መፍትሔ (legal remedies) በፍትሐብሔር ህጋችን አንቀጽ 1771 እና ተከታዮቹ ላይ የተደነገገ ሲሆን፤ ከዚህ ውስጥ አንዱ ለደረሰ ጉዳት ካሳ የመጠየቅ መብትን የሚመለከት ነው። በዉሉ መሠረት ያልተፈጸመለት ወገን ለደረሰበት የጉዳት ካሳ የመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ በህጉ አንቀጽ 1790(1) እና 1791(1) ላይ ከተመለከቱት ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል። እንደዉሉ ያልተፈጸመለት ወይም የዉል መጣስ ተግባር የተፈጸመበት ወገን በጉዳት ካሳ ረገድ ከሚኖረው መብት ውስጥ አንዱ ተጠባቂ ጥቅምን በካሳ መልክ የመጠየቅ መብት ስለመሆኑ በዉል ህግ ተቀባይነት ካገኘት መርሆዎች ውስጥ አንዱ ነው።

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

12. ከአስተዳደር መስሪያ ቤቶች ጋር ስለሚደረጉ ውሎች ጋር በተያያዘ የፍትሐብሔር ህጉ ክፍል በአንቀጽ 3181(2) ላይ የተመለከተው ድንጋጌም ተጠባቂ ትርፍ በጉዳት ካሳ መልክ ሊከፈል እንደሚችል ያሳያል። በዙሪያ የተፃፉ ድርሳናትም ከግንባታ ውል ጋር በተያያዘ ተጠባቂ ትርፍ በጉዳት ካሳ መልክ የሚከፈል በመሆኑ ላይ ጥያቄ የላቸውም። ስለ ግንባታ ውሎች በሚደነግገው የፍትሐብሔር ህጉ ክፍል በአንቀጽ 3036 ላይ የተመለከተው ድንጋጌም ይህንኑ የሚያሳይ ስለመሆኑ ከድንጋጌው ይዘት መገንዘብ ይቻላል። ከዚህ ሁሉ መገንዘብ የሚቻለው፣ የግንባታ ውልን ጨምሮ ማናቸውም ዓይነት ውል ቢሆን፣ እንደወሉ ያልተፈጸለት ወገን በወሉ አለመፈጸም ምክንያት ማግኘት ይችል የነበረውን ጥቅም በካሳ መልክ የመጠየቅ መብት ያለው መሆኑን ነው። ስለሆነም ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የጋሞ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ለወሉ መቋረጥ አመልካች ኃላፊነት አለበት በሚል ደምድሞ ነገር ግን የጉዳት ካሳ ከተሰራ ስራ ጋር ተጠቃሎ የሚታይ ነው በሚል ምክንያት ተጠሪ በዚህ ረገድ ያቀረበውን ዳኝነት ወድቅ ማድረግ በርግጥም ስህተት በመሆኑ ይህንኑ በማረም በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ለበር ሰሚ ችሎት የተሰጠው ወሳኔ ተገቢ ሆኖ አግኝተነዋል።
13. አመልካች ውሉን ከህግ ውጪ በማቋረጡ ምክንያት ለታጣ ትርፍ ለተጠሪ ሊከፈለው ይገባል ከተባለ መጠኑ ምን ያህል እንደሆነ ተጣርቶ የተወሰነ መሆን አለመሆኑ ቀጥሎ በተመለከተው መልኩ ተቃኝቷል። የጉዳት ካሳ የሚከፈለው ጉዳት መድረሱ ከተረጋገጠ ስለመሆኑ እሙን ነው። በፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 1771(2)፣ 1790(1) እና 1791(1) ላይ የተመለከቱት ድንጋጌዎችም ይህንኑ የሚያስገነዝቡ ናቸው። ስለሆነም ውል ባለመፈጸሙ ምክንያት የጉዳት ካሳ በፍርድ ኃይል እንዲከፈለው የሚጠይቅ ተዋዋይ በርግጥም የደረሰበት ጉዳት መኖሩን የማስረዳት ሽክም አለበት። በርግጥ የካሳ ጥያቄው ውሉ በመቋረጡ ምክንያት የታጣ ትርፍ ሊሆን የደረሰው ጉዳት መኖሩንና መጠኑንም አስመልክቶ በአርግጠኝነት ማስረዳት ባይቻልም ቢያንስ ጉዳት ስለመኖሩ ከሳሽ ምክንያታዊ በሆነ እርግጠኝነት እንዲያስረዳ ይጠበቃል። ይህም ሆኖ የጉዳት ካሳ መጠንን በመወሰን ረገድ ፍርድ ቤት ከፍተኛ ሚና ያለው ስለመሆኑ በፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 1799 ላይ ከተመለከተው ድንጋጌ መገንዘብ ይቻላል። ይህ አንቀጽ “የሚከፈለው ኪሳራ የሚታሰበው አእምሮ ያለው ሰው ወሉ ባለመፈጸሙ ይደርሳል ተብሎ በሚገመተው አስተያየት ልክ ነው” ካለ በኋላ “የወሉ መሠረቶች ናቸው ተብለው የሚያዙት የወሉን ዓይነት መመልከት ብቻ ሳይሆን የተዋዋሮችን የሞያ ስራ፣ ከዚህ በፊት የነበራቸውን ግንኙነት፣ ባለቤቱ የሚያወቁቸውን ሁኔታዎችና ማንኛዎቹንም አጋጣሚ ሁኔታዎች ሁሉ...” ከግምት ውስጥ መግባት እንዳለባቸው ይደነግጋል። ለተጎጂው የሚከፈል የካሳ መጠን ከደረሰው ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ ሊሆን ይገባል የሚለውን አጠቃላይ የካሳ መርህንም ልብ ይሏል። ስለሆነም ለከሳሽ የካሳ ጥያቄ መነሻ ሊሆን የሚችል ጉዳት መድረሱ ከተረጋገጠ የካሳውን መጠን በመወሰን ረገድ ፍርድ ቤት የተለያዩ ሁኔታዎችን ግምት ውስጥ በማስገባት በአግባቡ አመዛዝኖ ተገቢውን የመወሰን ኃላፊነት አለበት።
14. ከዚህ አኳያ የተያዘውን ጉዳይ ስንመለከት፣ ተጠሪ ባቀረበው ክስ ሊከፈል የሚገባውን የካሳ መጠን ያሳየው ለእያንዳንዱ ፕሮጀክት ከተቀመጠው የወሉን ዋጋ 20% ትርፍ ሊገኝ ይችላል በሚል እሳቤ ስለመሆኑ የክሱ ይዘት ያሳያል። ይሁንና ለዚህ መነሻ ምክንያቱ ምን እንደሆነ አልተጠቀሰም። በሌላ በኩል ተጠሪ በወሉ መሠረት በርካታ ስራዎችን ያከናወነ ስለመሆኑ በስር ፍርድ ቤት ተረጋግጧል። በመሆኑም ውሉ በአመልካች ጥፋት በመቋረጡ ምክንያት ተጠሪ የሚያጣው ተጠባቂ ትርፍ

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

አይኖርም ለማለት አይቻልም። ይሁንና መጠኑ ምን ያህል ነው? የሚለው ነጥብ የተለያዩ ሁኔታዎችን ከግምት ውስጥ በማስገባት አጣርቶ መወሰንን ይጠይቃል። በርግጥ ከግንባታ ውል ጋር በተያያዘ ተጠባቂ ትርፍን ማስረዳት ቀላል ላይሆን ይችላል። ሆኖም ቢያንስ ተጠሪ በተቋራጭነት ስራ ሲሰራ የነበረው የመፈጸም ብቃት፣ ስራውን ለማከናወን የሚያስፈልግ የሰው ኃይል ብዛት፣ ለሠራተኞች የሚከፈል የጉልበት ዋጋ፣ ግንባታ ሊሰራ በታሰበበት ወቅት የነበረው የግንባታ ዕቃዎች ዋጋ ሁኔታ፣ የኮንስትራክሽን ሥራውን ለማስተዳደር ሊወጣ የሚችለውን አስተዳደራዊ ወጪ፣ በተመሳሳይ ወቅት በተመሳሳይ ስራ ላይ የተሰማሩ ተቋራጮች ያገኙት ትርፍ በአማካይ እና መሰል ሁኔታዎችን መሠረት ባደረገ መልኩ ተጠሪ ስራው ቢጠናቀቅ ኖሮ ማግኘት ይቻል የነበረውን ተጠባቂ ትርፍ መገመት ይቻላል። ይሁንና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ተጠሪ ወደ ስራው የገባው 20% ትርፍ እንደሚያገኝ ግምት ወስዶ ነው በሚል ድምዳሜ ላይ የደረሰው ለተጠሪ የተሰጠው የዋጋ ተመን የተቋራጩን ትርፍ ጭምር እንደሚያካትት በወሉ መመልከቱን በመጥቀስ ነው። ይሁንና ችሎቱ በዚህ ረገድ የደረሰበት ድምዳሜ ለተጠሪ ሊከፈለው የሚገባ የተጠባቂ ትርፍ መጠን 20% ነው ወደሚል አያመራም። ይልቁንም አመልካች ወሉን ከህግ ወጪ በማቋረጡ ምክንያት በተጠሪ ላይ ለደረሰው የተጠባቂ ትርፍ ማጣት ኪሳራ መጠኑን ከፍ ሲል የተመለከቱትን ሁኔታዎች ከግምት ውስጥ በማስገባት አጣርቶ እና አመዛዝኖ መወሰን እንዲችል ጉዳዩን ማስረጃን መዘኖ ወሳኔ ለመስጠት ስልጣን ላለው የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት መመለስ ነበረበት። በመሆኑም የተጠባቂ ትርፍ ኪሳራ አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል ይገባል በማለት የሰጠው ወሳኔ ተገቢ ቢሆንም ከካላው መጠን ጋር በተያያዘ የሰጠው ወሳኔ ስህተት በመሆኑ ሊታረም የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል።

15. ሁለተኛው የአመልካች የቅሪታ ነጥብ ለተሰራው ስራ ሊከፈል የሚገባው በተሻሻለው ዋጋ መሠረት ነው በሚል የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠው ወሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ነው የሚል ነው። ተጠሪ በዚህ ረገድ ያቀረበውን ዳኝነት ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው ፍርድ ቤት ወድቅ ያደረገው የደቡብ ክልል መስተዳደር ም/ቤት በቁጥር ደአ/ር/መ130/47 መጋቢት 01 ቀን 2013 ዓ.ም ያደረገው የዋጋ ማሻሻያ ዓላማ በዋጋ ማነስ ምክንያት ሁሉ አቀፍ የገጠር ተደራሽ መንገዶች እየተስተጓጎሉ የመልካም አስተዳደር ጥያቄ እየፈጠሩ ስለሆነ ፕሮጀክቶቹን እየሰሩ ባሉ ማህበራት እንዲጠናቀቁ ለማድረግ ስለመሆኑ በተለይም የክልሉ መስተዳደር ም/ቤት ለደቡብ ብ/ብ/ክልላዊ መንግስት ትራንስፖርት ቢሮ መጋቢት 01 ቀን 2013 ዓ.ም ከባፈው ደብዳቤ መረዳቱንና በግራ ቀኛቸው መካከል የነበረው የግንባታ ውል የተቋረጠው መጋቢት 02 ቀን 2013 ዓ.ም በመሆኑ የዋጋ ማሻሻያው ለፕሮጀክቱ መጠናቀቅ አስተዋጽኦ አይኖረውም የሚል ምክንያት በመስጠት ነው። በአንፃሩ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ከፍተኛው ፍርድ ቤት በዚህ ረገድ የሰጠውን ወሳኔ በመሻር ለተሰራ ስራ የሚከፈል ክፍያ በተሻሻለው ዋጋ መሠረት ሊሆን ይገባል በማለት ሲወስን የጠቀሰው መሠረታዊ ምክንያት የዋጋ ስሌት ማሻሻያው የጸደቀው በግራ ቀኝ መካከል የነበረው ውል ከመቋረጡ በፊት መሆኑን ነው። በሌላ በኩል፣ በከፍተኛ ፍርድ ቤቱ ወሳኔ ሃታላ ላይ እንደተገለጸው፣ በአመልካች እና በተጠሪ መካከል የነበረው ውል የዋጋ ማሻሻያ መመሪያው በጸደቀ በማግስቱ ሲሆን፣ የዋጋ ማሻሻያው ዓይነተኛ ዓላማ በዋጋ ማነስ ምክንያት ሁሉ አቀፍ የገጠር ተደራሽ መንገዶች እንዳይስተጓጎሉ ለማድረግ ነው። ስለሆነም የዋጋ ማሻሻያው ተፈፃሚነት የሚኖረው የዋጋ ማሻሻያ መመሪያ ስራ ላይ ከዋለ በኋላ በተቋራጩ ለሚሰሩ ስራ እንጂ

ከማሻሻያው በፊት ለተሰራ ስራ አይደለም። ከዚህ አንፃር ሲታይ ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጉዳዩን መመሪያው በስራ ላይ የዋለበትን ቀን ወሎ ከተቋረጠበት ቀን እንዲሁም ከመመሪያ ዓላማ አኳያ በማገናከብ ለተሰራ ስራ ለተጠሪ ሊከፈል የሚገባው ክፍያ የዋጋ ማሻሻያውን ሊያካትት አይገባም በሚል የሰጠው ውሳኔ ተገቢ ሆኖ ሳለ፣ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ወሎ የተቋረጠው መመሪያው ስራ ላይ ከዋለ በኋላ መሆኑን ብቻ በመጥቀስ አመልካች ለተጠሪ ክፍያውን በተሻሻለው ዋጋ መሠረት ሊከፍል ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ ተገቢ ባለመሆኑ ሊታረም የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል።

16. ሌላው የአመልካች የቅሬታ ነጥብ ከተሰራ ስራ ጋር በተያያዘ የተሰጠን ውሳኔ የሚመለከት ነው። ከዚህ ጋር በተያያዘ፣ ከላይ ለመግለጽ እንደተሞከረው፣ በተለያዩ ፕሮጀክት የተሰሩ ስራዎች በገለልተኛ ባለሙያ ተጣርቶ ለእያንዳንዱ ፕሮጀክት የተከፈለው ቅድመ ክፍያ ለተጠሪ ተመልሶ ለቀረው ፕሮጀክት ከሚከፈለው ተቀንሶ ለተሰራ ስራ ለአመልካች ክፍያ ይፈጸም በማለት ሲሆን፣ በዚህ ሁኔታ የተሰጠ ውሳኔ እስከ ክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ጸንቷል። ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው ይህ ውሳኔ በአፈፃፀም ሂደት ግራ ቀኝን ለተጨማሪ ክርክር የሚጋብዝ እና ያላለቀለት ውሳኔ መሆኑን ነው። በመሠረቱ የዳኝነት ስራ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት ዕውቅና የተሰጣቸውን የግልጽነት እና የተጠያቂነት መርሆዎችን ከግምት ውስጥ ባስገባ መልኩ ሊከናወን እንደሚገባ የሚታወቅ ነው (አንቀጽ 12 ይመለከታል)። የፍትሐብሔር ሥ/ሥርዓት ህጉ፣ በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ ዕውቅና ከሚሰጣቸው መርሆዎች ውስጥ አንዱ የግልጽነት እና የተጠያቂነት መርህ ስለመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጋችን ላይ ከተመለከቱት የተለያዩ ድንጋጌዎች የምንገዛበው ነው። የፍርድ/ውሳኔ አፃፃፍ እና ይዘቱን በተመለከተ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ ከአንቀጽ 180-183 ላይ የተመለከቱት ድንጋጌዎችም እነዚሁን መርሆዎች ታሳቢ በማድረግ የተቀረጹ ስለመሆኑ ከየድንጋጌዎቹ ይዘትና መንፈስ መገንዘብ ይቻላል። የፍርድ አፃፃፍ ሥርዓት የዳኝነት ነፃነት እና ተጠያቂነት መርህ ከሚረጋገጡባቸው መንገዶች ውስጥ አንዱ ስለመሆኑም የሚታወቅ ነው። በፍርድ ውሳኔ ላይ ስለሚሰፍሩ ነገሮች በሚል ርዕስ በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህጋችን አንቀጽ 182(1) ላይ በተለይ ከተመለከተው ድንጋጌ መገንዘብ የሚቻለው፣ አንድ የፍርድ ውሳኔ የተያዘውን ጭብጥ፣ ጭብጡ እንዴት እንደተወሰነና የተወሰነበትን ምክንያት የያዘ መሆን እንዳለበት ይደነግጋል። የዳኝነት ሥራ የመጨረሻ ግቡ ሊፈጸም የሚችል ውሳኔ መስጠት ስለመሆኑም እሙን ነው። ግልጽ ውሳኔ አለመስጠት፣ ውሳኔው ለአፈፃፀም አስቸጋሪ እንዲሆን ወይም ሳይፈጸም እንዲቀር ሊያደርግ የሚችል ከመሆኑም በላይ፣ ለአፈፃፀም የቀረበው ውሳኔ ይዘት ግልጽ ባለመሆኑ ወይም አከራካሪ መሆኑን ተከትሎ በትርጉም ክፍተቱን ለመሙላት በሚደረግ ጥረት በዋናው ፍርድ የተረጋገጠ መብትና ግዴታ በአፈፃፀም እንዲለወጥ ወይም እንዲሻሻል የማድረግ ውጤት ሊያስከትል የሚችል ሲሆን፣ ይህ መሆኑም የፍርድ ቤቶችን ውሳኔ ተገማችነት እና ተፈፃሚነት ጥያቄ ውስጥ እንዲገባ ምክንያት ይሆናል። በመሆኑም ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ሲሰጡ፣ የሚሰጡት ውሳኔ ግልጽ እና ሊፈጸም የሚችል መሆን አለመሆኑን የማረጋገጥ ኃላፊነት አለባቸው። በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህጉ አንቀጽ 183 (1-መ) ላይ የተመለከተው ድንጋጌም ፍርድ ቤቶች በሚሰጡት ውሳኔ ተከላኸ ለከላኸ የሚፈጽመውን ግዴታ በግልጽ ማሳየት እንዳለባቸው የሚያስገድድ ነው።

17. ከዚህ አንፃር የተያዘውን ጉዳይ ስንመለከት፣ ለተሰራ ስራ ለተጠሪ ሊከፈል የሚገባውን እና ለአመልካች ሊመለስ የሚገባው የገንዘብ መጠን በባለሙያ እንዲሰላ በሚል በጋሞ ዞን ከፍተኛ ፍርድ

ቤት ተሰጥቶ እስከ ክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የጸናው የወሳኔ ክፍል መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል።

18. ሌላው የአመልካች ቅሬታ ለግንባታ ማሽነሪዎች ወጪን የሚመለከት ነው። ተጠሪ በወሉ መሠረት ስራውን አጠናቆ ለማስረከብ ሲባል ካስገባቸው ማሽኖች ጋር በተያያዘ የወጣውን ወጪ አመልካች እንዲተካለት ዳኝነት የጠየቀ ሲሆን ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው ከፍተኛ ፍርድ ቤት ከግንባታው ጠቅላላ ወጪ ጋር ተጠቃሎ የሚታይ በመሆኑ ዳኝነት የሚጠየቅበት አይደለም በማለት ወድቅ ያደረገ ሲሆን፤ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በበኩሉ ተጠሪ በየሳይቶቹ ስራ ለመስራት ሲል ያቀረባቸውን ማሽነሪዎች በወሉ መቋረጥ ምክንያት ለባለንብረቶቹ ለመመለስ የሚያወጣቸውን የማንጓዣ ወጪዎች አመልካች የመክፈል ኃላፊነት እንዳለበት በመወሰን ይህን አስመልክቶ ከፍተኛ ፍርድ ቤቱ የሰጠውን ወሳኔ ሽሯል። ይሁንና ተጠሪ ወሉ ከመቋረጡ በፊት የተሰሩ ስራዎች በርካታ መሆናቸው እና የማሽነሪዎች የትራንስፖርት ወጪ ለመክፈል እንደማይገደድ አመልካች ከሚያነሳቸው ክርክሮች እንፃር እንዲሁም ተጠሪ በስራው ምክንያት ወደ ሳይቶቹ ያስገቧቸው ማሽነሪዎች ዓይነት እንዲሁም ለባለንብረቶቹ ለመመለስ ለትራንስፖርት ወጪ መወጣት አለመወጣቱ በጭብጥነት ተይዞ መጣራት የሚገባው ነው። ስለሆነም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በዚህ ረገድ የስር ፍርድ ቤቶች የሰጡትን ወሳኔ ሽሮ ተጣርቶ እንዲወሰን መወሰን ሲገባው ይህን ሳያደርግ በደፈናው የማንጓዣ ወጪዎችን አመልካች እና የስር 2ኛ ተከላሽ ባልተነጣጠለ ኃላፊነት እንዲከፍሉ በማለት የሰጠው ወሳኔ ፍርድ ቤቶች የግራ ቀኝን ክርክር መሠረት ያደረገ የህግ እና የፍሬ ነገር ጭብጥ በመያዝ ክርክሮች በተገቢው ሁኔታ እንዲነጥሩ በማድረግ ፍትሐዊ ወሳኔ የመስጠት ኃላፊነት እንዳለባቸው በፍት/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ አንቀጽ 246(1) እና 247(1) ላይ ከተመለከተው ድንጋጌ እንዲሁም ከላይ በተራ ቁጥር 16 ላይ ካነሳነው ሀታታ አንፃር ሲታይ መሠረታዊ የህግ ስህተት በመሆኑ መቃናት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

በዚህ ሁሉ ምክንያት ተከታዩ ወሳኔ ተሰጥቷል።

ወሳኔ

1. የጋሞ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 42051 ላይ ሐምሌ 29 ቀን 2014 ዓ.ም በዋለው ችሎት፤ የደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 41368 ላይ ጥር 05 ቀን 2015 ዓ.ም በዋለው ችሎት፤ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 45187 ላይ ሚያዝያ 13 ቀን 2015 ዓ.ም በዋለው ችሎት እንዲሁም በመ/ቁጥር 46243 ላይ ሰኔ 08 ቀን 2015 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጡት ወሳኔ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሥነ ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9(1) መሠረት ተሻሻሏል።
2. የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 45187 ላይ ለተሰራ ስራ አመልካች ክፍያውን በተሻሻለው ዋጋ መሠረት መክፈል አለበት በሚል የተሰጠ ወሳኔ ክፍል ተሸሯል፤ በዚህ ረገድ ከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠው ወሳኔ ጸንቷል።

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

3. አመልካች ለተጠሪ ተጠባቂ ትርፍ የመክፈል ኃላፊነት እንዳለበት በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተሰጠ ውሳኔ ተገቢ ሆኖ ነገር ግን አመልካች በእያንዳንዱ ሳይቶች ላይ ቀሪ ሥራዎችን ሠርቶ ያገኝ የነበረው ትርፍ በቀሪው ሥራ መጠን በባለሙያ ተሰልቶ ሲቀርብ ተጠሪዎች ይክፈሉ በሚል የተሰጠ የውሳኔ ክፍል ተሸሯል።
4. ለተሰራ ስራ ያልተከፈለው ሂሳብ እንዲከፈል በክልሉ በየደረጃው ያሉ ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ተገቢ ሆኖ ነገር ሂሳቡ በባለሙያ እንዲጣራ መባሉ ውሳኔውን የተሟላ የማያደርግና ለአፈፃፀምም አስቸጋሪ ሚያደርግ በመሆኑ በዚሁ ልክ ተሸሽሎ ተወስኗል።
5. ከማሽነሪዎች ወጪ ጋር በተያያዘ የክልሉ በየደረጃው ባሉ ፍርድ ቤቶች የተሰጠ ውሳኔ ውሳኔ ተሸሯል።
6. የጋሞ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተዘግቶ የነበረውን መዝገብ በማንቀሳቀስ፡-
 - 6.1. ተጠሪ በተቋራጭነት ስራ ሲሰራ የነበረው የመፈጸም ብቃት፣ ስራውን ለማከናወን የሚያስፈልግ የሰው ኃይል ብዛት፣ ለሠራተኞች የሚከፈል የጉልበት ዋጋ፣ ግንባታ ሊሰራ በታሰበበት ወቅት የነበረው የግንባታ ዕቃዎች ዋጋ ሁኔታ፣ የኮንስትራክሽን ሥራውን ለማስተዳደር ሊወጣ የሚችለውን አስተዳደራዊ ወጪ፣ በተመሳሳይ ወቅት በተመሳሳይ ስራ ላይ የተሰማሩ ተቋራጮች ያገኙት ትርፍ በአማካይ እና መሰል ሁኔታዎችን መሠረት በማድረግ የግራ ቀኝን ክርክር እና ማስረጃ እንዲሁም እንዳስፈላጊነቱ ተጨማሪ ማስረጃዎችን በማስቀረብ ተገቢውን ማጣራት በማድረግ ውሉ በመቋረጡ ምክንያት ባልተሰራ ስራ ልክ ተጠሪ ማግኘት ይችል የነበረውን ተጠባቂ ትርፍ በማጣቱ የደረሰበትን የጉዳት ካሳ መጠን እንዲወስን፤
 - 6.2. ውሉ ከመቋረጡ በፊት በእያንዳንዱ ፕሮጀክት የተሰራ ስራ መጠን እና ዋጋ፣ ለተሰራ ስራ የተከፈለ ክፍያ፣ ከተጠሪ ለአመልካች መመለስ የሚገባ ገንዘብ እና ከስራው ጋር በተያያዘ ሌሎች ወጪዎች ሁሉ በባለሙያ እንዲጣሩ በማድረግ ለተሰራ ስራ ለተጠሪ የሚከፈለውን የገንዘብ መጠን ለይቶ እንዲወስን፤
 - 6.3. ተጠሪ በስራ ቦታ ካስገባቸው ማሽነሪዎች ጋር በተያያዘ የወጣውን ወጪ አመልካች በካሳ መልክ የመተካት ኃላፊነት ያለበት መሆን አለመሆኑን እና የመክፈል ኃላፊነት አለበት የሚባል ከሆነም መጠኑ ምን ያህል እንደሆነ ከግራ ቀኝ ክርክር እና ማስረጃ ጋር በማገናዘብ መርምሮ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሥነ ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9(2) መሠረት ተመልሶለታል።
7. በዚህ ችሎት የተደረገው ክርክር ያስከተለውን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።

ትዕዛዝ

በዚህ ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 249388 ላይ በመታየት ላይ ያለ ጉዳይ በዚህ መዝገብ እልባት አግኝቷል።

ማስታወሻ፡- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

መ/0

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

